

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

[www.afgazad.com](http://www.afgazad.com)

[afgazad@gmail.com](mailto:afgazad@gmail.com)

Political

سیاسی

جلال ایجادی  
۲۲ مارچ ۲۰۲۰

## کرونا، مدیریت، دین و دگرگونی ساختاری جهان



کرونا، فراتر از جنگ جهانی دوم، تمام جهان را مورد حمله قرار داده است. این بحران بهداشتی منجر به مرگ شمار گسترده‌ای از شهروندان جهان شده و همه دولتها و دانشمندان و پزشکان جهان را به نبرد بیسابقه‌ای کشیده است. این جنگ ویروسی بر تمام جهان آسیب وارد ساخته و اثرات عمیقی به جای می‌گذارد.

### «مدیریت» دینی در ایران

تاریخ ایران دردناکترین دوره خود را تجربه می‌کند. اگر جنگ‌های تجاویز مانند حمله اسکندر و عرب و مغول را به عنوان عوامل تخریب از بیرون تلقی کنیم، حکومتگری داخلی در برخی شرایط نیز یک عامل مخرب مهیب بوده که توانها و ثروتها و انسانها را به نابودی کشانده است. به کارنامه جمهوری اسلامی نگاهی بیندازیم. در چهل سالی که گذشت چین به دومین قدرت اقتصادی جهان تبدیل شد، کوریای جنوبی به دهمین قدرت اقتصادی تبدیل شد، امریکا با شرکتهای دیجیتالی به یک هژمونی تکنولوژیک بیسابقه دست می‌یابد، تمام کشورهای اروپای شرقی به دموکراسی می‌رسند، رژیم آپارتاید در افریقای جنوبی نابود می‌شود، پیشرفت‌های عظیمی در جراحی قلب و مغز و نیز در مقابله با سرطان انجام می‌یابد، تکنولوژی‌های غیرفسیلی و پاک در جهان گسترش می‌یابد، تکنولوژی‌های هوشمند با الگوریتم‌های نیرومند در مدیریت اقتصاد و جامعه و جهان هستی وارد عمل شده‌اند، بهترین دانشگاه‌ها در امریکا و انگلستان و جاپان و چین و المان و فرانسه و کانادا متمرکز شده‌اند، بیشترین جایزه نوبل ادبیات و دانش‌های تجربی به امریکا و انگلستان و المان و فرانسه و جاپان و اتریش و سوئیس و پولند تعلق گرفت، و صدها رویداد چشمگیر و بزرگ اتفاق افتاده است.

حال در این چهل سالی که گذشت در جامعه ایران چه رویدادهایی انجام گرفت؟ ثروتهای اقتصادی چپاول شد، محیط زیست و منابع طبیعی ایران ضربه عظیمی خورد، مدارس و دانشگاه‌ها بیش از پیش مذهبی شد، تعداد امامزاده‌ها بشدت افزایش یافت، تعداد آخوند و بودجه آنها رشد یافت، فقر در جامعه فراگیر شد، میزان کتاب خوان تقلیل پیدا کرد، جوانان زیادی ایران را ترک کردند، فشار ضد زن افزایش یافت، به موازات رشد ساختمانهای بزرگ، فساد و زمین خواری

عمومیت یافت، ارزشهای معنوی فروریخت، آخوندها بر سیاست و اقتصاد و آموزش و فرهنگ غلبه یافتند، بحران سیاسی در منطقه رشد کرد، پول ایران برای رشد جریانهای اسلامی تروریستی و متعصب شیعه به هدر رفت، تهدید علیه جامعه ایران و شکنندگی درون جامعه افزایش یافت، استرس و اضطراب جامعه دامنه یافت، ایران در جهان منزوی گشت، ایران با روسیه و چین روابط بازرگانی و رانتی وسیع برقرار کرد و به آنها امتیازهای بیسابقه داد، قرارداد برجام با غرب شکست خورد، فروش نفت ایران در بازار جهانی به بن بست کشیده شد، حوزه‌های گنبد شیعه بر سیاست و بر زندگی خصوصی بخش مهمی از ایرانیان غالب شد، کروناویروس با پنهانکاری حکومت دینی و با کمک نظام اعتقادی دینی آیت الله‌ها و آخوندها بر بخش بزرگی از جامعه غلبه یافت.

ریشه آغازین کروناویروس در مقیاس جهانی، شاید در تخریب اقلیمی و تخریب در طبیعت جهان و نبود یک سیاست نیرومند بهداشتی باشد. ولی بناگزر در کشورهای گوناگون با عوامل محلی و بومی رشد تند و کند داشته است. رشد کروناویروس در ایران ناشی از تبهکاری و حماقت دینی حاکمان و همه سلسله مراتب مذهبی می باشد. آخوندیسم با طمع اقتصادی شرکت ماهان باندهای خود، با جهالت خرافه گری مذهبی خود، با سرداران فاسد سپاه خود، با حوزه‌های دینی ضد خرد خود و با دولتیان و رؤسای بی لیاقت ریز و درشت خود، این ویروس را به جان ملت انداخت. دستگاه مذهبی قم و «دانشگاه المصطفی» مسؤول انتقاد ویروس از چین به ایران می باشند. دستگاه شیعه در کشتار ایرانیان مسؤول است. ادامه حکومت اسلامی جز سلطه گری اسلامی و تباهی ایران چیز دیگری نیست. خامنه‌ای و دیگر سران حکومتی از همان ابتداء شروع به نفی کردند و کرونا را همچون «توطئه» امریکا تبلیغ نمودند.

در ایران مدیریت حکومتی موجود نیست. در ایران سیاست دولت فاجعه آمیز و خرافه گرا بوده است. نفی اپیدمی و خطر آن برای جمعیت، پنهانکاری آماری و اطلاعاتی، مخالفت با قرنطینه مراکز مذهبی و نفی قرنطینه شهر قم و شهر تهران، دعوت به دعا و ضدیت با دانش پزشکی، تناقض گویی و عقب نشینی از جمله مشخصات سیاست حکومتی است. در ایران، خامنه‌ای خرافی و تبهکار مردم را به دعا خواندن تشویق می کند و تئوری توطئه جنگ باکتری را مطرح می کند، روحانی مخفی شده است و وزیر بهداشت به دروغگویی ادامه می دهد. در ایران مردم ما رها شده‌اند، امکانات پزشکی لازم موجود نیست و فقط حساسیت و شانس و شعور خود مردم و نیز تلاش پزشکان و پرستاران دلسوز به یاری آنها می رسد. مدیریت دینی ایران یک فاجعه است. دین اسلام در طول تاریخ ایران نقش مخرب داشته است و این بار ما شاهد هستیم که چگونه عوامل دینی، زمینه رشد مرگ مردم را فراهم می‌سازند. همه امامزاده‌های شفا دهنده به کانون مرگ تبدیل می شوند و آیت الله‌ها با تشویق دعا برای شفا، مردم را در برابر مرگ خلع سلاح می‌نمایند. نادانی و خرافه پرستی مخرب خردگرایی بوده و انسانها را به نادان ترین افراد تبدیل می کند و آنها را همچون برده به حرم‌های رضا و معصومه و عبدالعظیم و جمکران می‌کشاند. این بردگان به حاملان مرگ تبدیل می شوند و کل جامعه را در مسیر هلاکت بزرگ قرار می دهند. هر چند که تجربه و فاجعه اپیدمی کنونی بروشنی به زنجیربان نشان می دهد که اسلام و قرآن و شیعه گری و امامزاده‌ها جز فلاکت و تیره روزی حاصل دیگری ندارند و نشان می دهد که این سلسله مراتب خرافات هیچ شفائی برای زندگان و مردگان نمی‌تواند داشته باشد، ولی برده برده می ماند تا زمانی که خرد و شجاعت و روشنائی در روان او رخنه نکرده است.

### تجربه مدیریت کرونا در کشورهای دیگر

مارسل موس انسان شناس معروف صحبت از مقوله‌ای چون «داده اجتماعی کامل» می کند. این داده همچون پدیده‌ای است که تمام جنبه‌ها را در خود جمع کرده است. کرونا ویروس همین «داده» و پدیده اجتماعی کامل است که کمبوها و

ویژگی‌های یک جامعه و یک سیاست را در خود منعکس می‌سازد. در هریک از جوامع ویروس کرونا چگونه به وجود آمد و چگونه عمل کرد و آسیب‌ها چگونه ارزیابی می‌شود و چگونه مورد مدیریت قرار گرفت؟

در کشورهای گوناگون مبارزه مدیریتی علیه کرونا ادامه دارد. به ظاهر چین با یک سیاست محکم قرنطینه و درمان گسترده به نقطه مهار رسیده است. هرچند ما اطلاع دقیقی راجع به منشا پیدایش این ویروس در چین نداریم و به احتمال قوی دولت چین در ابتداء مخفی کاری نمود و به سازمان بهداشت جهانی دروغ گفت، ولی مسئولان دولتی در مرحله بعد اقدام‌های محکم مدیریتی انجام دادند و نظام پزشکی چین مؤثر عمل نمود. در کوریای جنوبی حرکت ویروس از یک فرقه مذهبی پروتستانی شروع شد ولی با سرعت دولت وارد عمل شد و مردم با انضباط خود اپیدمی را مهار کردند. در امریکا سیاست‌های نفی گرایانه پرزیدنت ترمپ اثر منفی به جای گذاشت و بیشتر نگرانی ترمپ در مورد شرکت بوئینگ بود تا سلامتی مردم. در گام بعدی، با توجه به دشواری فزاینده بوئینگ دولت پنجاه میلیارد دلار کمک نقدی اعلام کرد. البته در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ مبلغ ۱۵ میلیارد و در بحران ۲۰۰۹ مبلغ ۸۰ میلیارد دلار به شرکت‌ها و به ویژه جنرال موتورز داده شده بود. با توجه به تنگنای اقتصادی مردم دولت تصمیم گرفت مبلغ ۲۵۰ میلیارد به خانواده‌ها کمک کند. افزون بر آن دولت دریافت ۳۰۰ میلیارد دلار از محل مالیات را به عقب می‌اندازد. بالاخره امریکا در مقابله با کرونا، بودجه‌ای بیش از ۸ میلیارد بسیج می‌کند. در فرانسه کرونا ویرس در شرق فرانسه در محل برگزاری مراسم مذهبی شروع شد و به سرعت به مناطق نزدیک پاریس رسید و سپس به همه پخش شد. دولت به همکاری فشرده متخصصان پزشکی سیاست بهداشتی را متناسب با پیشروی هدایت نمود. پس از اقدام‌های دوره اول و دوم، مرحله سوم در فرانسه آغاز شد. در این مرحله با آمار واقعی و سیستم خبرگزاری دولتی و آماده باش بیمارستانها و امداد پزشکی ارتش، بسیج عمومی اعلام شد و اوضاع زیر کنترل قرار گرفت.

به دنبال بسته شدن کودکانها و مدارس و دانشگاهها، دولت اعلام کرد تمام مراکز هنری و فرهنگی، تمام رستورانها و کافه‌ها و هتلها نیز بسته می‌شوند. دولت با نظر مثبت ستاد مشورتی پزشکی و احزاب اپوزیسیون دور اول انتخابات شهرداری‌ها را سامان داد و در تمام محل‌های رأی گیری بدون ازدحام نفر به نفر افراد وارد شده و هر کس با مواد ضدعفونی قبل و بعد از رأی، دست‌های خود را پاک کرده و با قلم خود دفتر انتخاباتی را امضاء می‌کرد. اعضای هر شعبه انتخاباتی بدون دست زدن به کارت انتخاباتی و کارت ملی، فقط با نگاه کردن اسناد، شهروندان را برای رأی دادن راهنمایی می‌کردند. ایمانوئل مکرون رئیس جمهوری که به طور منظم در باره بیماری و سیاست دولتی در قبال آن ابراز نظر کرده بود، سیاست جدید دولت و محدودیت‌های اجتماعی و اقتصادی را اعلام کرد و سپس وزیر اقتصاد به دنبال دیدار با صاحبان شرکتهای مواد خوراکی و فروشگاههای بزرگ غذایی، مطرح کرد که سازماندهی توزیع مواد خوراکی به شکل عادی ادامه یافته و کشور هیچ مسأله‌ای ندارد و شهروندان نباید نگران کمبود مواد خوراکی باشند. بدین ترتیب بر اساس این تصمیم دولتی به مدت یک ماه رستورانها بسته شدند. در این بخش اقتصادی، نزدیک دو میلیون از کارکنان بنگاههای خوراکی و هتلها به صورت موقت بیکار شدند و البته این افراد با کمک‌های مالی دولتی دارای پوشش خواهند بود. روشن است که در جامعه فرانسه یک هراس بزرگ وجود دارد ولی حضور مسئولان سیاسی درجه اول و نیز اطلاع رسانی منظم پزشکی و دولتی، از التهاب جامعه کاسته و اعتماد متقابل در جامعه وجود دارد. اکثریت مردم سیاستهای دولتی را مورد تأیید قرار می‌دهند و همه بر این نظرند که اولویت کشور سلامتی و بهداشت مردم و نجات بخش حساس جمعیت از مرگ است. در ادامه همین سیاست دولت فرانسه از ۱۷ مارچ بسیج عمومی اعلام کرد: برای مهار کردن بیماری، هرگونه آمد و رفت در خیابان فقط با اجازه ممکن است، کارکنان شرکتهای فقط با کار مجازی از دور فعالیت خواهند داشت، دولت هیچ شرکتی را به حال خود رها نمی‌کند و متعهد می‌شود مبلغ

۳۰۰ میلیارد یورو برای بدهی بانکی و مالیات و هزینه‌های اصلی مانند برق و آب و شفاژ و کرایه به شرکتها کمک کند، کارکنان و کارگران در «بیکاری تکنیکی» قرار گرفته و درآمد خود را حفظ کرده تا مورد ضربه اقتصادی قرار نگیرند. این موارد جنبه هائی از مدیریت در فرانسه است و مسأله مرکزی مهار اپیدمی و تأمین امنیت و کاهش ضربه‌های مالی به اقتصاد کشور است. در فرانسه حمایت دولت از اقتصاد و جامعه یک پدیده جدید نیست، این سیاست متکی به نگرش کنیزبانیسم و منطق دولت رفاه است. این امر تناقضی با اقتصاد بازار ندارد و در شرایط حساس و تنگناهای بزرگ مانند زمان جنگ یا اپیدمی، دولت به مداخله پرداخته و با «رگولاسیون» تنظیمی و معتدل به اقدام‌های بهبودی و تشویقی و امنیتی به نفع جامعه دست می‌زند.

این بیماری در سطح دنیا یک رکود اقتصادی در پی خواهد داشت ولی از نظر دولت فرانسه اثرات این ضربه را باید محدود کرد و باید مانع ورشکستگی شرکت‌ها شد و به این خاطر حمایت دولتی یک ضرورت است و همکاری اتحادیه اروپا در زمینه پزشکی و سیاسی و اقتصادی برای مهار اپیدمی کاملن توجیه شده است.

### چگونه رفتار کنیم؟

در ایران، در فرانسه و در جهان پاندمی کرونا به جنگ خود ادامه می‌دهد. چاره چیست؟ در مقابله با کرونا، تنها دانش پزشکی، سیاست‌های مسؤولانه نهادهای بهداشت جهانی، سیاست‌های بهداشتی و پیشگیرانه دولت‌ها و برخورد مسؤولانه شهروندان جهان، چاره کار است.

چند نکته مهم را در نظر بگیریم:

یکم، از تئوری توطئه باید پرهیز کرد. مدافعان تئوری توطئه چه می‌گویند؟ آنها می‌گویند عده‌ای در نقطه‌ای در جهان توطئه نموده تا رقبای سرمایه داری جهانی را در دشواری قرار دهند و بازار مصرف دارو را فعال کنند. آنها می‌گویند یک قدرت دولتی به طرز آگاهانه ولی مخفیانه، این اپیدمی را به وجود آورده و پخش کرده تا واکنش‌های بعدی مردم را بررسی کند. این افسانه سازی‌های غیرمسؤولانه با واقعیت ربطی ندارد و عاملان آن ناتوان از بررسی ریشه اپیدمی هستند و بیشتر اخلاک‌گر هستند. تئوری توطئه با مشخصه تردید و توطئه تعریف شده و از نیروهای پنهانی و غیبی و جاسوسی تصمیم گیرنده، حرف می‌زنند. نفی گامهای انسان روی کره ماه، تخریب دو برج دوقلوی امریکا توسط سیا، کرونا ساخته دولت، از جمله افسانه سازی‌های طرفداران تئوری توطئه می‌باشند. اپیدمی کرونا دلایل علمی دارد و متخصصان نتیجه بررسی خود را انتشار خواهند داد. تخریب‌های زیست محیطی، آلودگی‌های صنعتی، افزایش ویروس‌های جدید و جهش‌های ویروسی، نبود سیاست‌های بهداشتی درست، نظام تغذیه آلوده در برخی نقاط جهان، خوردن موش و خفاش و غیره در برخی جوامع، نبود بودجه پژوهشی کافی برای پیشگیری‌های لازم، از جمله عوامل تولید اپیدمی‌های خطرناک است.

دوم، مدیریت سیاسی با مدیریت بهداشتی در همکاری تنگاتنگ باید باشند. در حال حاضر در اروپا و در چین این امر در دستور کار است. در فرانسه رئیس جمهور پیوسته با متخصصان پزشکی تبادل نظر کرده و تصمیم سیاسی را متکی به تشخیص علمی می‌نماید و افزون بر آن دولت فرانسه اعلام کرد اولویت اساسی سلامتی و نجات شهروندان است و تمام هزینه‌های مالی را می‌پذیرد. فرانسه به لحاظ مدیریت سیاسی خود و از آنجا که مانند سایر کشورها دارای ذخیره پولی و قدرت اقتصادی است، بدون تردید وارد عمل شده و مدیریت سیاسی و مالی را به مدیریت بهداشتی پیوند می‌زند. دولت اسلامی ایران در درماندگی و پریشانی و خرافه غوطه ور است و آخوندها با تبلیغات خود تلاش می‌کنند تا با خرافه‌های اسلامی مردم را فلج کنند و در کار پزشکان و پرستاران مداخله مخرب کنند. نهادهای بهداشتی جهانی باید

در مورد داخلی ایران وارد شوند و جلو گسترش فاجعه را بگیرند. افزون بر آن فساد مالی و عدم شفافیت نظام حاکم و غارت ثروت کشور توسط اقتصاد بنیادی سپاه و آستان قدس، هرگونه مداخله جدی به نفع مردم را ناممکن می سازد. بیمارستان‌ها بودجه لازم را ندارند، پرستاران از حقوق مناسب برخوردار نیستند و جامعه نمی داند که آمار واقعی بیماران و جان باختگان چقدر است.

سوم، ما شهروندان جهان باید مسؤولانه عمل کنیم، به مسائل و رهنمودهای بهداشتی کاملن توجه کنیم، با ماسک حرکت کنیم، ارتباط‌های خود را محدود کنیم، روحیات همدیگر را تقویت کنیم، به دام مذهب و خرافه و آخوند و ایدئولوگ دینی نیفتیم، در انتظار آسمان و الله و امام زمان و مسیح نباشیم، به دام تئوری‌های توطئه‌چپ‌های سرگشته و یا مذهبیون خرافاتی نیفتیم، از شعارهای تهییجی و دروغین ضد «سرمایه داری» یا ضد «امریکائی» پرهیز کنیم، تأکید کنیم که ارزش انسانها و سلامتی آنها بالاتر از ارزش مالی است، ارزشهای اخلاقی اتیک و همبستگی انسانی را توسعه دهیم، دارای انضباط بهداشتی باشیم، از شبکه‌های اجتماعی برای اخبار واقعی و طنز استفاده کنیم، مقاله‌های علمی را منتشر کنیم، روحیه خود را نیرومند نگاه داریم، در خانه‌هایمان کار فرهنگی و هنری کنیم و کتاب بخوانیم، جشن نوروز را از یاد ببریم، رباعیات خیام را با هم دیگر بخوانیم. بشریت با دانش خود بر کرونا پیروز خواهد شد.

### نتایج بزرگ برای جهان قرن بیست و یکم

این اپیدمی به طور جدی سازماندهی اقتصاد جهانی را به پرسش می کشاند. این بحران بهداشتی در صورت تداوم خود عادات زیادی را می‌تواند تغییر دهد. ولی این تغییر پایدار باشد یا نباشد، برای سازمان دهندگان اقتصاد جهان درس آموز است. لیبرالیسم اقتصادی و دولتها دوباره به سازماندهی گلوبالیزاسیون و جهانی شدن اقتصاد دست می زنند. تقسیم کار جهانی، مدل حمل و نقل مواد اولیه و کالاها، تولید به قیمت ارزان نیروی کار و مواد و دسترسی به بازار از این پس به طرز جدی قابل فکر هستند. وقتی ما با تمرکز ۲۵۰۰ کارخانه داروسازی در چین روبه روهستیم و بازیگران اقتصادی اروپائی این تقسیم کار را پذیرفتند. ولی امروز اروپا به ناآگاه درمی یابد که فاقد استقلال داروئی خود است و یک اپیدمی در چین توزیع دارو در اروپا را مختل می کند. در فرانسه فقط چهار کارخانه تولید ماسک می کنند و سایر کشورهای اروپائی تولید ماسک ندارند بلکه عمده ماسکها در چین تولید می شود. بنابراین در شرایط حاد بحران بهداشتی و با توجه به سیستم حمل و نقل به هم ریخته بناگزر جامعه اروپائی با بحران شدیدتر مواجه می گردد. این اپیدمی سیاست تولیدی در جهان را در معرض تغییرات گسترده قرار می دهد. طی چهل سال اخیر اقتصاد جهان به ساختار جدیدی تحول یافت. در سالهای هفتاد میلادی جهان به اعتبار ربات‌ها و سیستم‌های کامپیوتری مدرن شده و این الگو مهارت‌های وسیعی را کهنه ساخت و لایه‌های اجتماعی گسترده‌ای را از مدار اقتصاد و جامعه حرفه‌ای و شغلی خارج ساخت. سپس از سالهای ۲۰۰۰ میلادی با گسترش مدل‌های دیجیتالی و مکانیسم‌های مالی مجازی و مدیریت دیجیتالی بنگاهها و تولید دیجیتالی و خدمات دیجیتالی تغییرات ساختاری سترگی به وقوع پیوست و اقتصاد نوظهور دیجیتالی متولد شد. امروز با موج ناشی از کرونا، اقتصاد جهانی شکل جدیدی خواهد یافت و به ابعاد مجازی و دیجیتالی خود بعد جدید و بیسابقه‌ای می دهد.

با بیماری خطرناک کرونا در بسیاری از کشورها مانند فرانسه و کشورهای دیگر مدارس بسته شدند و در دانشگاه همه کلاسها برای همه استادان متوقف می شود. این تصمیم یک نقطه گردش بزرگ برای سیستم دانشگاهی است. یکم این که ما نمی دانیم این بحران چه زمانی پایان می یابد. دوم، این رویداد تمام سازماندهی کلاسها و امتحانات و جلسه‌های پداگوژیک را به زیرسؤال می‌برد. سوم، تمام دانشجویان نگران امتحان‌ها و پایان سال تحصیلی هستند و می خواهند

درسها ادامه یابد. چهارم، تمام پروژه‌های پژوهشی سازماندهی دیگری می‌طلبد. پنجم، شیوه تدریس ما چه بسا کاملاً باید تغییر کند زیرا ما در عصر تلاطم زیست محیطی، گرمایش زمین، ویروس‌های ناشناخته جدید، برآمد تکنولوژی جدید، روحیات متغیر جوانان، خستگی ناشی از وسائل حمل و نقل عمومی و غیره هستیم. همیشه استاد در برابر دانشجو درس داده است و این حالت بسیار جالب و آموزنده و مورد توجه دانشجو بوده است و حال در ادامه تحولات آموزشی دوران اخیر، یک ویروس خطرناک کل نظام آموزشی را به پرسش می‌کشد. ما با یک گسست آموزشی بیسابقه روبه رو هستیم. آموزش‌های مجازی و اینترنتی و دیجیتالی دو دهه است که آغاز شده است ولی این بار آموزش دیجیتالی شتاب پیدا می‌کند و این روش تدریس یک انقلاب آموزشی تولید می‌کند و تمام مدارس و دانشگاهها را فرا می‌گیرد و تمام حرفه‌های شغلی و شیوه‌های آموزشی را بشدت متحول خواهد کرد. فعالیت پزشکی و فعالیت روزنامه نگاران و فعالیت رسانه‌ها و فعالیت‌های مهندسی و توزیع مواد خوراکی و بسیاری فعالیت‌های دیگر با نظام دیجیتالی پیوند محکم خواهند خورد. بنابراین الگوی کارخانه‌ها و سازمانهای اقتصادی و گردهم آیی‌های تولیدی و جمع تولیدکنندگان و ساختارهای عمودی به طرز گسترده می‌توانند متحول شوند.

این اپیدمی جهانی مدیریت بهداشت را به شکل بیسابقه به یک امر جهانی تبدیل کرد. همکاری و تبادل نظر و مدیریت مشترک بهداشت توسط سیاستمداران و مسؤولان کشورهای گوناگون یک امر ضروری است. کار اطلاعاتی و هماهنگی سازمان بهداشت جهانی لازم است ولی این سازمان قادر به مدیریت فاجعه‌های بزرگ و تند نیست. دولت‌ها باید با سرعت عمل کرده و بودجه‌های لازم را با سرعت فراهم آورند. ستاد جهانی پزشکی برای مشورت و تدبیرهای جهانی بهداشتی و پزشکی یک امر استراتژیک است. اپیدمی هائی مانند کرونا و سرطان، به خاطر درهم فرورفتگی اقتصاد جهانی و ویرانگری‌های زیست محیطی چاره جهانی می‌طلبد. تلاش‌های ملل متحد باید ساختمان محکمتری پیدا کند و هماهنگی سیاست‌های کشوری را در یک مرکز قدرتمند جمع کند. بحرانهای بهداشتی جهانی که بشریت به خطر می‌اندازد و بنابراین باید فکر کرد چگونه در برابر مخفی کاریهای کشورها ایستاد و چگونه بودجه لازم را در نظر گرفت. سیاست پیشگیرانه سازمان بهداشت جهانی باید جنبه اجباری پیدا کند.

با وقوع این اپیدمی جهانی ما باید نتایج سیاسی و جامعه شناختی و روانشناسانه را به بررسی بکشانیم. سیاست ناسیونالیستی ناکارآ بوده و قادر نیست سلامتی انسان را در جهانی باز و پرارتباط و پرخطر تأمین کند. جوامع به لحاظ جهانی شدن اقتصاد و ارتباط‌های گوناگون و سیالیت انسانی و کالائی یک کلیت «تودرتو» را تشکیل می‌دهند. کل جهان یک «پدیده اجتماعی کامل» است. جوامع علی رغم اختلافاتشان با یک دیگر نزدیک می‌شوند و خطرها را به یکدیگر انتقال می‌دهند. استرس جهانی در ذهن و رفتار مردم بیسابقه است. استرس و اضطراب کرونا در همه کشورهای جهان سایه انداخته است. این بحران یک جنگ روانی و نگرانی بزرگ روانی به وجود آورده و شادی و مناسبات انسانی و مستقیم را از آنها سلب کرده است. بسیاری از شهروندان در کشورها و شهرهای زیر قرنطینه از هم می‌گریزند و فرصت مذاکره ندارند و لبخندهای خود را از دست داده‌اند. یک درد عمومی آنها را به یک دیگر ساخته ولی ترس و نگرانی افراد را منفرد و ایزوله نموده است. در برخی شهرها ساعت هشت شب مردم در پنجره حاضر شده و ترانه می‌خوانند و حمایت خود را از پرستاران و پزشکان ابراز می‌کنند و همه در قرنطینه خانگی هستند. حال چگونه می‌توان از شکنندگی روانی و افسردگی روانی مردم جلوگیری نمود؟ پاتولوژی‌ها و ویروسها جهانی‌اند، روش‌های روانشناسانه مؤثر کدامند؟ انسان بر کرونا غلبه خواهد یافت ولی تأثیرات عمیق بر رفتار و روان انسان ماندگار خواهد ماند.

ما در حال تجربه یک پدیده دردناک جهانی هستیم که حتا مدل اقتصادی موجود و تقسیم کار جهانی و نیز مدیریت جامعه بشری و چگونگی مناسبات اجتماعی بین انسانها را به پرسش کشیده است. تعریف انسان امروز چیست؟ طبقه‌ها و لایه‌های اجتماعی چگونه قابل تعریف هستند؟ این ویروس همه طبقات جهان را مورد حمله قرار داده است ولی گروه‌بندی‌های اجتماعی که خود را در «حاشیه ارتباطی و قرنطینه مناسباتی» قرار داده‌اند شاید کمترین ضربه را خواهند خورد. حال با توجه تمرکز جمعیتی در جهان باید به الگوهای جمعیتی و مدل شهرسازی نگاه انتقادی انداخت. این اپیدمی‌ها جامعه را شکننده تر خواهد کرد و امنیت آنها را تهدید خواهد کرد. البته جامعه می‌آموزد و بر تجربه می‌افزاید ولی تشنج‌های حاد می‌تواند تعادل در عملکرد و دموکراسی را به فرسایش بکشد.

این ویروس جهانی است و هرچند در یک نقطه جغرافیایی مانند چین شیوع یافت ولی در جهان شرایط مناسبی برای ویروس‌های جدید باید باشد تا در هر نقطه‌ای از جهان وارد عمل شوند. طاعون ژوستینین، طاعون سیاه، آنفلوآنزای اسپانیایی، آنفلوآنزای آسیایی، شیوع «اچ آی وی»، ایدز، آنفلوآنزای خوک، ویروس ایبولا، مورد شناسایی قرار گرفتند ولی ویروس کرونا هنوز شناسایی نشده و در آینده ویروس‌های خطرناک و مهیب بازهم حمله خواهند کرد. کارشناسان برآنند سرانجام بحران «ووهان» هرچه باشد، این آخرین باری نخواهد بود که نوع جدیدی از ویروس کرونا در موشها و خفاش‌ها یا دیگر حیوانات پدید می‌آید و دامن انسان‌ها را نیز می‌گیرد. در دو دهه گذشته، جهان با بحران شیوع گسترده ویروس‌های مرگبار، از جمله ایبولا و سارس، دست‌وپنجه نرم کرده است. آنچه مسلم است ویرانگری زیست محیطی و تخریب جنگلها و به هم خوردن اکوسیستم‌های طبیعی گیاهی و حیوانی و نیز آلودگی‌های صنعتی و تولیدی و نیز آلودگی آبها و هوا و زمین، شرایط نامساعدی به وجود می‌آورد که در آن خطرهای ناشی از ویروس‌ها دوچندان خواهد شد. ویرانگری زیست محیطی منشای بزرگی برای ویروس‌های جدید خواهد بود. محیط زیست را تخریب نکنیم تا بشریت امکان زندگی بهتر و بیشتر را داشته باشد.

**جلال ایجادی/ جامعه شناس دانشگاه فرانسه**